

nic on derechadanari. 10

Joan gura dot ecustera

arc ilte naben guero ni.

—Çu ecustera etortearren,⁷

ene lindacho maitea,

penaric asco iragaro⁸ dot 15

egunean da gabea.—

Ona etorri naxan azquero,⁹

⁶ *Ecin faltaric neydio*: ‘faltarik ezin egin niezaioke’; *-*idi*- erroko adizkia da, balio potentzialarekin.

*-*idi*- aditza *egin* aditzaren erro supletibotzat jo ohi da (Lafon 1944 eta geroztikako lanak). Izan ere, testu arkaikoenetan, *egin*-ek ez du potentzialeko forma trinkorik erakusten, eta haren ordeztasunak *-*idi*-erabiltzen da. Mendebalde zein ekialdeko testuetan aurkitzen da.

*-*idi*- aditza trinkoki (*Arbore gaichtoac fructu onic ecin daidi*, Leiz Mat. VII, 18), zein “partizipioa + *-*idi*-” gisako perifrasiaren laguntzaile gisa agertzen zaigu. Azken erabilera hau mendebaldeko testuetan baizik ez da lekukotzen; eta hori da, hain zuzen ere, espero duguna, *egin* eta *-*idi*- banaketa osagarrian badira, eta “partizipioa + *egin*” perifrasi mendebaldekoa bada: *Mayacean berarra luce da eta sendo, eguitayaren orçac ebagui leydi ondo* (RS 268), *Esan senguida beste gatic / esneydysula trucadu* (Mik TAV 3.1.27).

Lazarragaren eskuizkribuan, bost aldiz agertzen zaigu trinkoki jokaturik, eta gehienetan aditz-lokuzio bateko aditza da: *Ecin faltaric neydio / nic on derechadanari* (A3: 9-10), *apa bat baneydiçu ao goçoa*; / *bacusu ene fedea firmea dana* (A17: 19-20), *Baneidio bati berba*, / *palagadu al banegui* (A19: 62-63), *beronec bere ezteidio falta gueiago damari* (B23), *Mendi altuan erurra daydi*, / *aran baxuan eguzqui* (B31: 1-2). Gainerateko kasuetan, perifrastikoki erabilia da, partizipioa aditz nagusitzat harturik.

Balioari dagokionez, lau baliorekin agertzen zaigu. Gehienetan potentziala adierazten du (zortzi aldiz), baina geroaldiaren balioa ere har dezake (bi aldiz). Behin baldintza irreal bateko apodosian agertzen zaigu, baina hori ez zaigu harrigarria iduritzen, kontuan harturik apodosiak potentzialeko formetarik erator daitezkeela. Azkenik, orain arte ezagutzen ez genuen erabilera batean aurkitu dugu bi aldiz: aginteraren balioarekin; bizkitartean, ez dira agintera “normalak”: orainaldiko forma iragankorren *d*-aurrizkia daramate, baina horrekin batera aginterazko formetan erabili ohi den ezeztapenaren partikula: *ze*. Pentsa daiteke geroaldiko formak direla aginteraren balioarekin erabiliak (oroit Lazarragaren mandamentuko *ez duk hilen* tipoko formak).

⁷ *etortearren*: ‘etortzearren, etortzeagatik’; *-arren* atzizkiak hiru aldaera ditu eskuizkribuan, *-gatic* atzizkiaren balioarekin gisa aditz-izenari gehituta, mendebaldeko tradizioaren arabera: *-tearren*, *-etarren* eta *-t(z)erren*. Ikusi *etortearren* (A3: 13); *probaetarren* (AL: 1139r), *castaetarren* (A14: 77), *contentaetarren* (B3: 47); eta *ecusterren* (AL: 1142r, AL: 1145r, AL: 1147v), *iragaitarren* (AL: 1146r), *iracasterren* (A14: 47), *ebilterren* (B16: 120), *alabacerren* (A6: 41), *servicerren* (A14: 115). Izenari gehituta ere aurkitu dugu, *-gatic* atzizkiaren balioarekin, lau bider: *amorearren* (AL: 1143v, A7: 89, B20: 14), *dirurren* (B15: 60).

⁸ *iragaro*: ‘igaro, sufritu, jasan’; berez *igaro*-ren kausatiboa da. *OEhk* ez dakar.

⁹ *naxan azquero*: ‘etorri bainaiz, etorri naizenez’; *gero* adberbioa oinarri duen hainbat egitura erabiltzen du autoreak, perpaus kausal eta denborazkoak osatzeko nagusiki. Azalpenezko gisa interpretatzen

esquerric asco Jaunari.

Joan gura dot ecustera

arc ilte naben guero ni.

20

—Ene fedeau andia da ta

ondo tratadu naguiçu;

oneinbat¹⁰ bider eriocea

cerren¹¹ emaiten didaçu?—

<1165r>

Ene lindea servicen bada,¹²

25

colpe batean il nagui.¹³

Joan gura dot ecustera

arc ilte naben guero ni.

OHAR PALEOGRAFIKOAK:

9 Ecin] esk. *ezcin*. Bai testuan, bai kanpoan *cz* grafia ezezaguna da /s/ adierazteko. Bietara idazten du, *ecin* eta *ezin*, baina lehena da ugariena alde handiz. **13** etortearren] esk. *etortearren*. **24** didaçu] 1164

ditugun perpaus kausaletarako *-n guero* eta *-n azquero* egiturak erabiltzen ditu; *-n azquero* horietako bat da hau.

¹⁰ *oneinbat*: ‘honenbat, honenbeste’; hiru graduetako formak daude eskuizkribuan, batzuetan monoptongaturik eta beste batzuetan monoptongatu gabe: *oneinbat/oninbat, orrinbat, aynbat/ainbat*. Cf. *oneinbat* (AL: 1152v, A3: 23, B3: 51), *oneinbattegaz* (B2: 7, B5: 87), *oneinbatenaz* (A24: 9), baina *oninbatenaz* (A23: 33 eta 85); *orrinbat* (A26: 70); eta *ainbat/aynbat* (*passim*); monoptongazio horien antzekoa da orobat *cinbat* (A26:79).

¹¹ *cerren*: ‘zergatik’; galdetzailea da hemen. Behin baino gehiagotan aurkitu dugu testuan: A3: 24, A9: 13, A25: 30 eta B3: 15.

¹² *servicen bada*: ‘egin nahi badu, egitea gogoko badu’; cf. *DAut*, s.v. *servirse*: “Agradarse de alguna cosa, quererla, o admitirla con gusto. Úsase en el estilo cortesano, quando se suplica, o pide a alguno que execute algo”. Eskuizkribuan zazpi aldiz aurkitu ditugu halako esamoldeak: *servidu içaten liçala* (AL: 1142v), *çu baçarade servicen* (AL: 1144v), *servicen bada* (AL: 1147r, A3: 25), *servidu jaguin artean* (A24: 136), *servidu bada* (B4: 5), *çu baçarade serbietan* (B16: 91).

¹³ *il nagui*: ‘hil nazala’; euskara historikoan, jusiboa *b-* aurrizkidun (*besa, esan beza...*) edo *-la* atzizkidun (*datorrela, etor dadila...*) formen bidez adierazi ohi da. Lazarragak erabilera ezezagun baten berri ekartzen digu iragankorretan. Izan ere, subjektua 3. pertsonakoa duten formak, aginterazko forma arruntak bezala eratu ditzake, aurrizki edo atzizkirik gehitu gabe: *il nagui* (A3: 26), *ezcondu nagui* (A19: 4), *ifini nagui* (A28: 33), *ecusi nagui* (B15: 18). Azpimarratu behar da bildutako forma guztiek 1. pertsonako objektua dutela, eta objektua 2. pertsonakoa dutenekin *-la* atzizkidun formak erabiltzen dituela: *Jaun cerucoac, ene laztana, oy deguiçula parcatu* (AL: 1146r).

eta 1165 orrien artean lau orri falta dira, koadernoen antolamenduak erakusten duenez. Horietako biren paper-muturrak geratu dira eskuizkribuan. Lehenengoa erabat galdu da. Bigarrenaren aurkian letra bat dago: *G*. Bigarrenaren ifrentzuan ondoko letra hauek daude: *ca / z / ia / iba / n*. Hirugarrena erabat galdu da. Laugarrenaren ifrentzuan *donçel* irakurtzen da. 25 servicen] aurrean *g* tatxatuta.

Nola aipatu testu hau:

Lazarraga, Juan Perez, 2012 [c. 1602], “A3 – Joan gura dot ecustera...” [PDF], in G. Bilbao et al. (arg.), *Lazarraga eskuizkribua: edizioa eta azterketa (2.0)*, Vitoria-Gasteiz: UPV/EHU. Interneten eskuragarri: <<http://www.lazarraga.com>> [Kontsulta: uuuu/hh/ee].

Lan hau [Creative Commons-en baimen baten mende](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/) dago